

**Ivsti Baronii Veteracastrensis SS. Th. Et I. V. D.
III[ustrissi]mo Arch[iepisco]po Moguntino à Consilijs.
Epistolarvm Sacrarvm Ad Pontificem Max. Et Amplissimos
Cardinales &c. Libri VI**

Baronius, Justus

Mogvntiae, 1605

Epistola V. III[ustrissi]mo Et Rev[erendissi]mo D. Cæsari Baronio Sorano,
S. R. E. Cardinali Ivstvs Baronivs Veteracastrensis S.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70614)

bit operam, vt res necessariæ tibi & tuis ad vitam honestè transigendam non desint. Sed si fortè diutius res differretur, quàm par esset, ob distantiam regionum, & plurima negotia, quibus Optimus Pontifex quotidie penè obruitur, velim ad mentem reuoces, quod *Moses* populo in angustijs posito dicebat, *⁊ Tentat vos Dominus Deus vester, vt sciat an diligatis eum.* Ego pro mea virili non deero, tum precibus apud Deum, *⁊ Philip. 1. 6.* vt *ⁱ opus bonum, quod in te cœpit, ipse perficiat,* tum apud homines, vt temporalia subministrent ijs, quos à Patre cœlesti ad regnū æternum vocari vident. Vale Clarissime *ⁱ Para. 22 13.* vir, *ⁱ confortare in Domino, viriliter age, ⁱ omnem sollicitudinem tuam in Deum projice,* *⁊ 1. Pet. 5. 7.* quoniam ipsi est cura de nobis. Romæ die 18. Ianuar. Anno M. DCI.

EPISTOLA V.

ILL^{mo} ET REV^{mo} D. CÆSARI
Baronio Sorano, S.R.E. Cardinali

IVSTVS BARONIVS VETERASTRENSIS S.

AD XVI. Calend. Martij, cum properè SPIRAM vocatus aduolassem, redditæ mihi sunt litteræ tuæ, AMPL^{mc}. CARDINALIS:

LIS: reddite item Pontificis Maximi, amoris, sapientiæ & consolationis utræq; plenissimæ. Quibus quia coram respondere constitui, nihil nunc addo, nisi id, quod maxime desideratis: ^{a Horat. li. 3. camr. Ode 5.} *Iustum & tenacem propositum virum* haud ita parui cœlestis gratiæ radios, aut Sacrosanctæ Cômunionis Ecclesiasticæ fœdus facere, ut vel precum lenociniis, vel minarum terroribus aliorum vel *latum pilum* se patiatur dimoueri. Est mihi alia veritatis, alia conscientiæ religio. Nec diffiteor hostes vndiquaque instare acres. Sed cui semper in ore ac vultu terribilis illa ^{b D. Hiero. super Matt.} *D. Hieronymi tuba: siue comedam inquit, siue bibam, siue aliqua aliud faciam,* ^{c 1. Pet. 5. 8.} *semper vox illa videtur sonare in auribus meis: SVRGITE MORTVI, VENITE AD IVDICIUM,* facile omnes hostes contemnit, facile in dentes illius etiam ferocissimi ^{c 1. Pet. 5. 8.} *Leonis irruit,* quem tu rectè dies noctesque prædas agere, ac fugitivos suos quærere scribis. Sed quis hac de re sensus meus sit, cognosces plenius in vrbe: Cognosces etiam aliquantulum ex subnexa oratiuncula, quam hisce diebus lectione *Saturnaliorum Lipsii* calens in recentes *Myrmillones* nostros & *Andabatas* hæreticos effudi. Leges obiter pransus ad fenestram. Operæ nihil habet, iugenij perparum, fateor. At pietatis aliquantum, cuius tibi à me testem esse volo.

Vale, ac perpetuum clientem tuum precibus præsidijque vndiquaq; fulci. Heidelberg.
Calend. Martij M. DCI.

ORATIO

DE INCREDIBILI DAMNO
GERMANIAE PER HODIER-
nas Hæreses illato: similitudine prisca-
rum gladiatorum illu-
strata.

INTER priscae crudelitatis exempla, inter-
que sanguinaria fauerrimi humani ge-
neris hostis stratagemata, non postremum
sibi locum vendicant *Saturnalia gladiatorum*
pugnae, ac ludus matutinus Bestiariorum.
Quorum quemadmodum illi, vel ad de-
functorum manium propitiationem, vel ad
conuiuiorum delectationem, vel ad luxum
& magnificentiae ostentationem, denis, tri-
cenis, aut etiam millenis sæpe paribus, in
foro septis circisive, acutissimo inter sese
ferro concurrentes, de vita decertabant. Ira
hi non benigniori fato, homines vel libe-
ri in prælio capti, vel serui ad hanc lanie-
nam educati, vel *Christiani* denique obfi-
dem morti dediti, ad oblectandos impiorum
hominum animos, oculosque crudelium
tyrannorum, vel populi sanguinem sitien-
tis

*Gladiato-
res.*

Bestiarj.

tis obfaturandos, crudelissimis valentissi-
 mitque bestijs obiecti, aduerso cum illis
 Marte congredi, atq; ab ijs vel mortem vel
 victoriam deportare cogebantur.

Acerbum sanè ac triste spectaculum!
 a quod tãtam cladem vastitiemq; generi hu- a Rustico Lib.
 mano attulit, vt nullus mensis abierit, qui non ps. i. 30
 vicenis aut tricenis capitũ millib⁹ Europa con- turnal. c. 10
 stiterit. Quo nomine nõ sapientiorib⁹ tantũ
 Ethnicis horrore, sed Christianis inprimis
 Imperatoribus tantæ abominationi fuit, vt
 nihil toto suo imperio execrabilius sibi à
 maioribus traditum, nihil maiori cura pro-
 hibendum abrogandumque censuerint,
 quàm dira illa & funesta spectacula, b ubi b Cypr. R.
 homo in hominis voluptatem occidebatur. Ac ps. i. ad
 laudis quidem huius potissima pars Con- Donat.
 stantino Magno adscribenda venit, cuius ad-
 huc in ^c Codice sancta hæc lex extat. Cruenta c Cod. lib. 21.
 spectacula in otio civili & domestica quiete non tit. 43.
 placent. Quapropter omnino gladiatores esse
 prohibemus.

Sed vide malignissimi hostis nostri frau- Diabolus
 des & astutias. Pro sua insatiabili ad huma- Gladiatura
 num sanguinem hauriendum cupiditate, loco hæreses
 præreptam sibi gladiaturæ lanienam dolēs, excitat.
 redintegrata acie, perniciosioribusque ex-
 cogitatis armis, noua mundo munera, no-
 ua spectacula edere cœpit: & tum Patrum,
 tum nostra inprimis memoria Amphithea-
 tris

ris hæreseon extractis, talem gladiaturam instituit, qua & corpora & animi hominum perpetuo dolore confecti macerarentur. Perruptis enim Ecclesiæ repagulis, sensibusque hominum à fide & vnitæte pristina deiectis, circos septaque cinxit, quibus omnis illa prisca gladiaturæ facies, mentis errore, & hæreseos furore depugnaret. Atque olim quidem quos huius farinae homines in arenam produxerit, quàm bellè illi suum latrocinando munus exornarint, dicere hic nihil attinet. Nunc hac nostra ætate triplici potissimum manu orbem Christianum depopulatur. Atque alios quidem dedit, ut ita loquar, Boreales, *Lutheri* signa sequentes, sine culta armatura cæstibus tantum pugnantes, atque, ut ille ait, *stipitibus duris, sudibusq; præcussis*. Alios australes & occidentuos *Zwunglio & Caluino* Sacramento obstrictos, politissimisq; & acutissimis instructos telis, ad integram quasi militiam sufficientibus. Alios denique intermedios *Mennone* duce in aquis pyratarum instar prædas agentes, & ut variorum signorū, ita vario quoque ferro pugnantes, præcipuè autem salutari fonte submergentes, quos è Christi nauicula in suas cymbas pellexerunt.

Huius seculi hæreses triplices.

Lutherani.

d Virg 7.

Aeneid.

Zwungliani

& Caluini

ani.

A sabaprista.

Hæresis ad familias

Gladiato-

vium compa-

rati.

Triplicis hæc gladiatoria manus, ita strenuè passim suum munus exercet, ut totam illam

illam priscam familiam reuixisse putes. Alij enim veluti noui SECVTORES tanto spiritu cum^e rugiente illo leone gregem Domini in *c. 1. Pet. 5. 2.* sequuntur, ac cuspide linguæ mendacis, *9.* massæque plumbeæ calumniarum innoxios Ecclesiæ præfules ita infestant, vt nemo quisquam eorum effugere furorem possit. Alij tanquam RETIARIJ & LAQVEARIJ tam blandè apertaque facie sophismata sua incautis iniiciunt, vt priusquam hostem obseruarint, damnabili iam errore constrikti, irretiti que teneantur. Alij inhumanorum instar THRECVM ita ad seditiones & fundendum sanguinem assueti sunt, vt cum Catholicorum copia non datur, ipsis fratrib⁹ suis virulentum mucronem imprimant. Alij tanquam ESSEDARIJ & ANDABATÆ, vel calumniarum plaustris insidentes, vel furoris & insanix equis vecti, imperita ac cæca temeritate in medium veritatis Clypeum feruntur, laxisque habenis se & alios in æternam perniciem præcipitant. Tandem his omnibus accedunt quidam veluti MYRMILLONES, HOPLOMACHI & SAMNITES: quorum illis contra veritatē continuū impudentiæ tegimen, id est, *f. Apocalypsi* *f. Apoca 9 2* interprete, *loricæ ferreæ*: His verò acies nouis doctrinarum insignibus clara, & scuta magnificæ prædicationis auro cælata, & galeæ cristatæ, vt respondeant similitudini

2 Apocal. 9.
7.

locustarum, quas & Iohannes vidit similes equis paratis in prælium, & super capita habentes coronas aureas, faciesque ut facies hominum.

6 Epist. 7.

Horum omnium cædes, vulnera, cadauera, rapinas, quas in omnibus mundi provincijs quotidie agunt & hæctenus egerunt, si quis dextro oculo intueatur, næ ille demum triste ac luctuosum spectaculum videre se fatebitur, omnium quotquot sub sole viuunt oculis deplorandum, & conatu maximo prohibendum. Nam quod olim corporibus hominum in *Spectaculo Meridiano* accidit: id demum hic animis eorundem & spiritibus maiori feritate contingit: ut rectissime cum ^b Seneca exclames: *Quidquid ante pugnatum est, misericordia fuit, nũc omissis nugis mera homicidia sunt. Nihil habet quo tegantur, adictum totis corporibus expositi, nunquam frustra mittunt manum: non galea, non scuto repellitur ferrum. quò munimenta? quò artes? omnia est a mortes mera sunt. Manè leonibus & ursis homines: meridie spectatoribus suis obijciuntur, & victorem in aliam detinent eadem. Exitus pugnantium mors est. Hec sunt dum vacat arena. O veram viamque spectaculorum nostrorum Iconographiam! Quid enim? Hæreticus panoplia Diaboli instructus, fraude, mendacijs, technis ac blasphemijs vndique obsitus ac*
 tetus

tectus, cuius oculi nil nisi infernales spi-
rant ignes, lingua præsentissimum virus
fundit, manus ¹ *Harpyiarum* instar nefario
contactu omnia fœdant, quas putas strages e-

*Virg. 2.
Aeneid.*

dit? quanta vulnera animabus infligit? Tan-
tò scilicet grauiora, ^k quantò fraudulentius
omnia hic geruntur. Ostendebant *Amphi-*

*Cypr. de S.
mt. Eccles.
cap. 1.*

theatra suum cuique hostem: qui cordati-
ores ac rubustiores erant, propositum sibi
Antagonistam subigebant, ac suum tutabā-
tur vitam. Ast hic non hostis, non interfe-
ctor, non bellum aut pugna, sed pax & sta-
tæ induciæ, omniaque blandissima & secu-
rissima: quibus hominum mentes inescā-
tæ, non tantum non galea, aut scuto repel-
lunt ferrum, sed obuio etiam pectore acci-
piunt, ipsique sibi firmiter imprimunt. Ô fa-
talem calamitatem! quis sine lachrymis tan-
tam stragem intueatur? Quocunq; oculos
conuertis,

Sanguine rorat humus, reboat clamoribus æ-
ther:

Sydera caesorum sanguine clara rubent.

O Luthere caue, Caluine quiesce: reconde

Sicam, qui binis corpora tingis aquis.

Sanitum satis est: Exhorret vulnera Phœbus,

Mergitur infernâ cymba Charontis aqua.

Nec tantum insano peregrinos perditis ense,

Vestra perit propriâ vita, salusq; manu.

Sed iam operę pretium puto, ludos quo-
que

Scholebra-
cupa. hars-
itcorum in
Germania.

que præcipuos horum lanistarum com-
memorare. Quemadmodum enim olim gladi-
atores in familia primum habiti atque, po-
stea crescente numero & crebritate editio-
num in ludis quibusdam publicis vsu ar-
morum condocefacti, & ad pugnam insti-
tuti sunt: ita etiam hæc noua manus intra
priuatos nata parietes, paulò post publica
facta, sua κατάγωγια & μονομαχο τροφεία
nacta est, in quibus discit docetque quomo-
do Catholicam veritatem oppugnet, quo
pede sese recipiat, & quomodo obuersa ad-
uersarijs in quantulo spatio resistat.

Primumq; intermedij *Anabaptiste* nulla
Scholastica disciplina aut theatriali splen-
dore clari, in lacunis, cauernis, agris, aut
medijs etiam sæpè syluis discunt, docent,
ingulant, quotquot simplicitatis suæ cassi-
bus induerunt. At *Lutherus* tanquam Sica-
rius *Arcticus Saxoniam* occupata, quatuor
sibi ludos illustres constituit, quibus discūt
omnes, qui in vicinis postea *Hassia, Porussia,*
Suemia, &c. finibus nomine eius verbi Dei
rudibus batuunt, hominesque ad mortis i-
ter instituunt. Ij sunt *Wittenbergensis, Li-*
psensis, Ienensis, & tandem *Tubingensis* Aca-
demiæ, virtutibus suis ita claræ, vt oratio-
nem nostram ipsa multitudine sua abster-
reant.

Iam *Zwinglius & Calvinus* factio syncre-
tismo

tino familias suas coniunxerunt, & ut la-
 tionibus grassari finibus possent, varios
 hinc inde per *Galliam, Germaniam, Angli-*
am, Belgium, ludos aperuerunt, è quibus
 quanta damna communi patriæ prouene-
 rint, publicè satis constat. Præcipuam in
Germania sedem ac veluti arcem imperato-
 riam in *montibus Himeri* fixerunt, vbi le-
 ges præscribentes & dictata dantes tantum
 discipulorum numerum colligunt, ut co-
 lonias postea alio quoque mittant, nec
 vllus *Germania* angulus supersit, vbi non
 aliquis huius sectæ tenebrio latitet, qui se
 data occasione tanquam ex insidijs prodat,
 suorumq; magistrorum spicula in obuio-
 quosq; contorqueat. Hæc tantorum malo-
 rum officinam, quis est qui ignorare possit?
 Tu *minuta Babylon, Apollineis insignibus*
clara, scriptum habens in fronte nomen My- *i Apoc. 178*
sterium: nega si potes, nega te matrem esse
 abominationum *Dipnosophisticarum* in o-
 mnibus terris: nega te mysterijs tuis, *Sa-*
cramentarijs erroribus tuis, quorquot vs-
 quam familiæ huius sunt, vel nascendo pe-
 perisse, vel obstetricando formasse, vel nu-
 tricando aluisse. Tu *Hyrcana Tigris* vbera
 admoues *Gallis*, ut spurij potius *Caluini &*
Beze, quam soboles Christi esse malint. Tu
Britannos, Heluetios, Belgas instituis, ut do-
 mum reuerfi patria incendia alere, quàm
 pacifi-

pacificæ veritati locum dare pulchrius du-
 cant. Inprimisque hoc detestabili scelere
 fœcundus est ludus ille magnus in vrbe, ca-
 calidus institutione, densus Tyrocinijs, stul-
 tus peruersa *sapientia*: Inde tanquam ex e-
 quo Troiano innumerabiles patriæ incen-
 diarij prodierunt. Hic sementis vicinarum
 ditionum, hic messis, hic triturationis. ô fata-
 les Cellulæ, pingui sagina sordidæ, *quibus*
cibus corpora impletis insuccum, ut carius per-
eant in pœnam, suoque sanguine fœcundēt
 arenam! Quàm metuo Babylon,^m ne veniat
 super te sanguis omnium, qui à prædicato
 Euangelio aures præbuerunt seductorib⁹,
 malueruntque paucos sequi cœcos ad per-
 niciem, quàm multos oculatos ad salutem.
 Resipisce, resipisce, ⁿ *priora opera facito, ne*
moueatur candelabrū tuū de loco suo. Ablacta
 infantulos tuos, nec quære præmium ob-
 stetricationis tuæ, ne flagella & tormenta
 inuenias. Ad perniciem instituis, cibosque
 propinas venenatissima errorum toxica.
 Nec te falle *sapientia* tuæ persuasione, vano
 veritatis Ecclesiæque titulo ne tibi impo-
 ne. Plures sunt sapientiores te, oculatiores,
 spiritu ditiores, qui te stultam esse dicunt
 & conuincunt. Audi mundum audientem
 Christum: Crede mundo credenti Christo.

m Matt. 22.
35.

Apoc. 2. 5

85. Augu.
lib. 22. de
ciuit. Dei

85

° *Magnum ipse prodigium est, qui mundo cre-*
dente non credit. Neq; hic Ecclesiæ Dei mos

aut

aut genius est, ut rupto quo cœpit filo, ad a-
 liam transeat lineam, diuque latitans inter
 angusta tandem & motibus intestinis refer-
 ta spelæa concludatur. ^{p Symb. cō.} ^{flant.} ^{q Psal. 18. 6.} ^{Augustin.} ^{Tract. 2. in} ^{Epist. Ioan.} ^{1 Isa. 2. 2. 3.} ^{Dan. 2. 34.}
 Catholica & Apostolica est: regia est ⁹ in sole
 collocata, ² mons magnus ab Oriente in oc-
 cidentē protensus, ardentissimis luminibus
 lucidus. Tu autem qualis sis cognosce, pa-
 rentes tuos intuere, facta tua contemplare.
 Ramus es ab arbore excisus, humore iam
 cassus, vitæque vacuus, ⁵ ac nisi redieris ad
 arborem & inseraris, succumque ab radice
 tractum in flores & fructus conuertas, bre-
 uis incendio ignis depascendus. Scripturam
 iactitas, vana est gloriatio: Extra Ecclesiam
 scripturæ prætextus nullus est, nec potest
 habere sensum Christi: qui à Corpore Chri-
 sti auulsus adulteræ iungitur, promissio-
 numque sacramentis contradicit. ^{Augusti-}
 num audi, ^{Consentio} suo suadentem: ^{Intel-} ^{August. Ep.} ^{pist. 222.}
 lectum valde ama, quia & ipse Scripturæ san-
 ctæ, quæ magnarum rerum ante intelligenti-
 am suadent fidem, nisi eas rectè intelligas, vtilis
 tibi esse non possunt. Omnes enim heretici qui
 eas in auctoritate recipiunt, ipsas sibi viden-
 tur sectari, cum suos potius sectentur errores, ac
 per hoc non quod eas contemnant, sed quod eas
 non intelligant, heretici sunt. Agnosce igitur
 culpam tuam, cerne vlcera tua. Si quid ha-
 bes, quo te muniri posse putas, scito totum

Donna-

*u Extant
Separatim
in Praescrip.
vostri tra-
bat. 2. & 3.*

*Donatisticum ac Nouatianum esse, iam dudum voce scriptisque antiquitatis conuictum atq; damnatum. Non credis scio, veni ergò & vide: lege antiquitatē, lege præter multa præclarissimos duos^u Cypriani & Augustini de unitate Ecclesie libellos: sed secutura lege, non præscriptura: abundè dubitationi tuæ satisfiet. Sed certò scio, me *surdo fabulam*: ita perplacent sibi homines isti in erroribus suis, pulchrumque ducunt contradicere orbi terrarum, vt videantur magistri orbis terrarum, nec sicam è manibus deponent, donec *Constantinus* aliquis pro tribunali iubeat, fractisque threcidicis pacem orbi restituat.*

Quod vtinam breui à vobis experiri liceat, *Sanctissimi atque Illustrissimi Ecclesiarum Praesules, fortissimi patrie defensores ac Principes*, ne pereant ita homines in æternum consultò. Quamquam stulti sunt ipsi, cæci, non intelligētes magna ex parte, quid vel agant, vel patiantur. Illecti à sicaris spectatum adeūt ludos, & priusquam animaduertunt, auribus oculisque truncati, deinceps nec audire monentes, nec cernere ferientes possunt. Quare vestrae hæ partes sunt, qui sanis sensib⁹ superestis, vt succurratis nescientibus, vt excitetis dormientes; prohibeatis cæcos à præcipitio, stultos ab incendio, malè sanos à laqueo, omnes à frau-

fraude & æterno exitio. Inprimisque tu æ-
terne Deus, ^x *pater luminum & intelligen-* *in Iaco. 3. 17.*
 tiæ concute hominum istorum corda, ut
 videant quàm longè peregrinentur à te,
 quamque furiosè diruant ouile tuum. Fac
 quærant causas secessionis suæ, an satis iustè
 infectentur domum tuam, & dum quærūt,
 inueniant veritatem in sanctis tuis & se-
 quantur: fac videant errorem & emendent
 impietatem, ament quos oderunt, laudent
 quos condemnarunt, sequantur quos ex-
 horruerunt, & salui fiant qui perierant.

FINIS
 ORATIONIS.

EPISTOLA VI.

ILL^{mo} AC REV^{mo} D. OCTAVIO PA-
 raucino S. R. E. Cardi-
 nali

IUSTVS BARONIVS VETERA-
castrensis S.

QVAM miseræ sint vices rerum huma-
 narum, **AMPLISSIME CARDINALIS,**
 quàmque variè multi in hoc vasto mundi
 pelago vel bellorum fluctibus iactentur,
 vel errorum & hæreseon procellis à saluta-
 ri fidei portu, ad inhospita saxa & scopulos
 æternæ damnationis allidantur, plus satis,
F   proh